

Leesclub 13: Activisme & engagement

Concept M
van Aafke Romeijn

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *Concept M* van Aafke Romeijn. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

- 1 Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
- 2 Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
- 3 Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
- 4 Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door de redactie van LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'NaamsvermeldingNietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Inleiding

'Denk je niet dat als mensen écht weten hoe we ervoor staan dat ze dan hun verantwoordelijkheid zouden nemen?'

Liefkind drukt haar sigaret uit in een metalen asbak. Ze blaast een sliertje rook omhoog, kijkt Hava aan. 'Nee, dat denk ik niet. Sterker nog: ik weet wel zeker dat ze dat niet doen. Smeltende poolkappen en stijgend water krijgen de massa al niet in beweging, dus een paar chronisch zieke kinderen gaan dat zeker niet voor elkaar krijgen. Geloof me nou maar. Ik heb een kogel weggekopt om erachter te komen.' (p. 151)

Concept M schetst een alternatieve wereld in de nabije toekomst, 'in een Nederland dat sterk lijkt op het onze'. Dat alternatieve Nederland gaat gebukt onder een mysterieuze epidemie van 'kleurloosheid'. Deze dodelijke ziekte is behandelbaar, maar de ingrediënten van de medicijnen zijn schaars. Die schaarste leidt tot hoge zorgkosten en zelfs oorlog. Het groeiende aantal 'kleurlozen' vormt een onhoudbare druk op de samenleving, die de zorgkosten voor al die patiënten moet ophoesten. Bezuinigingen op de zorg zijn lange tijd taboe, totdat de terroristische actiegroep UFO de politiek-correcte sfeer doorbreekt met een reeks aanslagen. Hava Gerritsen, zelf een kleurloze en dochter van een journaliste die zich juist inzet voor de kleurlozen, sluit zich aan bij UFO. Omdat ze vindt dat de samenleving de zorg voor de kleurlozen niet langer kan dragen, besluit ze een radicaal voorbeeld te stellen. Ze komt in actie door *niet* te handelen: ze staakt haar medicatie en pleegt daarmee dus euthanasie. Maar dan gebeurt er iets wat niemand had verwacht.

Concept M is een roman over activisme en radicalisering. Hoe ver reikt de solidariteit met kwetsbare groepen in een samenleving? Wanneer is verzet nodig, en wanneer komen we juist niet in actie? En wat kan literatuur daarin betekenen? Zulke vragen dwingen je om kleur te bekennen in dilemma's die niet alleen in het verhaal, maar misschien ook daarbuiten actueler zijn dan ooit.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *Concept M*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *Concept M* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen

Vraag 1

Wat studeert Hava?

Vraag 2

Waarvan wordt Julien Stork beschuldigd door Radojewski?

- a) belangenverstrengeling
- b) fraude
- c) corruptie

Vraag 3

Wat is 'Concept M'?

Vraag 4

Waarvoor staat 'UFO'?

- a) 'Unie tegen de Farmaceutische Onderdrukking'
- b) 'Utrechts Front tegen de Overheid'
- c) De afkorting wordt niet verklaard.

Vraag 5

Hoe heet de medicijnenproducent waarin Stork investeerde?

- a) Cambridge Analytica
- b) Alpha Pharmaceuticals
- c) Big Pharma Inc.

Antwoorden

1. Germanistiek
2. b) Belangenverstrengeling
3. Een van de behandelplannen voor kleurlozen
4. c) De afkorting wordt niet verklaard.
5. b) Alpha Pharmaceuticals

Vraag

3

Vraag

2

Vraag

1

Antwoorden

Vraag

5

Vraag

4

Feest der herkenning? 1

Begrijp je waarom Hava tot zulke radicale actie overgaat? Waarom wel, of niet?

Feest der herkenning? 2

Is de (Nederlandse, Europese, Amerikaanse etc.) politiek een gespreksonderwerp bij jou thuis of onder jouw vrienden? In welke situaties wel of niet?

Feest der herkenning? 3

Kun je je voorstellen dat jij je ooit zou inzetten voor een politiek doel (misschien in een minder gewelddadige vorm dan UFO)? Welk doel zou dat zijn?

Feest der herkenning? 4

Waren er nog andere verhalen (boeken, films, tv-series) die je tijdens het lezen associeerde met dit verhaal?

Feest der herkenning? 5

De afkorting UFO wordt niet verklaard, maar lijkt qua vorm wel op terroristische actiegroepen uit onze geschiedenis. Denk aan de Ierse IRA, de Baskische ETA of de Duitse RAF. Ken je vergelijkbare actiegroepen uit onze tijd? Wat zijn overeenkomsten en verschillen met UFO?

Feest der herkenning? 6

Op pagina 134 denkt Hava dat haar generatie 'zich niet meer bezighoudt met politiek, alleen nog met opsommingen van plaatjes en filmpjes'. Vind je die kritiek terecht?

Feest der herkenning? 7

Het centrale dilemma dat Hava ter discussie stelt is de vraag: hoe ver reikt maatschappelijke solidariteit (hoe veel willen we als belastingbetaler bijdragen aan de zorgkosten van anderen)? Heeft *Concept M* geholpen om je denken over solidariteit te vormen, en zo ja, hoe?

Feest der herkenning? 8

Hava twijfelt wat wel en niet toegestaan is in naam van de vrijheid van demonstratie. Die grens werd bijvoorbeeld ook opgezocht tijdens recente protesten door boeren en studenten. Wat vind je van de grens die Hava trekt (brandstichting is oké, doden niet)?

Feest der herkenning?

3

Feest der herkenning?

2

Feest der herkenning?

1

Feest der herkenning?

6

Feest der herkenning?

5

Feest der herkenning?

4

Feest der herkenning?

8

Feest der herkenning?

7

Stof tot nadenken? 1

Lees het citaat uit de inleiding nogmaals. Deze scène beschrijft een gesprek over het nut van politiek activisme tussen de cynische politicus Sarah Liefkind en de idealistische Hava. Kun je omschrijven waar deze discussie over gaat?

Stof tot nadenken? 2

Is 'kleurloosheid' volgens jou een metafoor? Zo ja, wat betekent die metafoor volgens jou, en zo nee, waarom niet?

Stof tot nadenken? 3

Het verhaal lijkt op verschillende plekken te verwijzen naar de wereld buiten het boek. Zo lijkt Sarah Liefkind op Pim Fortuyn: hij was ook een professor die de politiek in ging met een rechts geluid en neergeschoten werd vanwege zijn ideeën. Zie je nog andere parallellen met bestaande personen of gebeurtenissen?

Stof tot nadenken? 4

Door de vele overeenkomsten tussen het verhaal en de bestaande wereld zou je kunnen denken dat de roman ook reageert op onze wereld, bijvoorbeeld als satire of kritiek. Hoe zie jij dat? Wat wordt er volgens jou bekritiseerd in dit boek, en hoe?

Stof tot nadenken? 5

Welke rol speelt de relatie tussen Hava en haar moeder Marijke voor Hava's besluit om zich bij UFO aan te sluiten? Hoe interpreteer je het einde van het verhaal?

Stof tot nadenken? 6

In *Concept M* vind je ook fragmenten uit zogenaamde niet-fictieve genres (radio-interviews, transcripten van parlementaire debatten, brochures, krantenartikelen). Wat vond je van die vermenging van genres en wat is volgens jou het bedoelde effect op de lezer?

Stof tot nadenken? 7

In het verleden hebben meer Nederlandse schrijvers hun roman vermengd met niet-fictieve genres, omdat ze romans alleen niet geschikt vonden voor activisme. Multatuli deed dat, maar ook bijvoorbeeld Harry Mulisch. Vind jij ook dat de roman geen activistische doelen kan dienen, en waarom wel of niet?

Stof tot nadenken? 8

De vertelling speelt zich grotendeels af in de toekomst, als een soort science fiction. Verhalen binnen dat genre schetsen vaak een toekomstige wereld en zeggen daarmee indirect iets over ónze, huidige wereld. Kun je uitleggen hoe dat voor *Concept M* werkt?

Stof tot nadenken?

3

Stof tot nadenken?

2

Stof tot nadenken?

1

Stof tot nadenken?

6

Stof tot nadenken?

5

Stof tot nadenken?

4

Stof tot nadenken?

8

Stof tot nadenken?

7